

ONDŘEJ HAVELKA

Stopem napříč válčícím SÚDÁNEM

Už poslední kilometry před súdánskou hranicí z etiopské strany napovídají, že přijíždíme do jiného světa. Nejen kulturně, nábožensky, politicky a historicky, ale také geograficky. Vysoké zelené hory Etiopie vystřídala žlutá písečná rovina Súdánu a příjemný horský chlad se změnil ve čtyřicetistupňová vedra. Na korbě naloženého nákladáku přijíždíme na hranici.

Procházíme obvyklou africkou celní šikanou, na jejímž konci je razítko v pase a několikrát vybalené batohy. Jsme v Súdánu.

Vždycky, když poprvé vstupujeme do nové země, je to krásné, ale teď je to přímo překrásné. Súdán je zahalen tolika neznámými. Je tak nedostupný a, přiznejme si, i nebezpečný. Prožívám cestovatelskou euforii. Zatímco v Čechách se píše rok 2005, my jsme právě z roku 1998 podle etiopského letopočtu jedním krokem propadli do roku 1427 podle súdánského letopočtu. Z etiopské druhé hodiny ranní je rázem súdánských osm hodin.

Na súdánské straně hranice není téměř nic. Žádná kavárna, žádný směnárník, žádné stánky, prostě nic. Vyrážíme proto pěšky po jediné cestě, která odtud vede. Podle mapy směřuje do Al Qadafífu. První kilometry chůze měkkým pískem nás ve vedru pěkně zmáhají. Kolem nás se rozkládá suchá buš s trochou vegetace. Je zvláštní pohybovat se po zemi, v níž zuří válka. Občanská válka v jižní části Súdánu trvá už dlouhých 22 let a má na svém černém kontě téměř 2 miliony lidských životů, 4 miliony uprchlíků a několik plošných hladomorů. V souvislosti s touto válkou se hovoří o rozdělení země na Jižní Súdán a Severní Súdán (v současnosti již dva samostatné státy), neboť se zdá, že tyto regiony, historicky, kulturně i nábožensky tolik vzdálené, nikdy nenajdou společnou řeč. Ve starověku byla severní část Súdánu součástí Egypta.

V severní části země se nacházejí unikátní staroegyptské památky včetně pyramid. Už ve 3. století se tam rozšířilo křesťanství, které ale bylo v 7. století postupně vytlačeno islámem. Jižní část Súdánu měla vždy mnohem blíže k centrální Africe. Dodnes se v jižních pralesích vyskytují domorodé kmeny podobné surmickým kmenům v Etiopii, jejichž ženy si prořezávají rty a vkládají do nich terakotové talířky. Právě v Súdánu byly kmeny, které se zdobily takovými talířky i v horním rtu a také v nose. Stále je tady časté jizvové tetování, a to zejména v obličejí kolem očí. Není divu, že tolik vzdálené kultury, obě s minimem tolerance k odlišnému, nedokáží žít v jedné zemi v míru.

dánu měla vždy mnohem blíže k centrální Africe. Dodnes se v jižních pralesích vyskytují domorodé kmeny podobné surmickým kmenům v Etiopii, jejichž ženy si prořezávají rty a vkládají do nich terakotové talířky. Právě v Súdánu byly kmeny, které se zdobily takovými talířky i v horním rtu a také v nose. Stále je tady časté jizvové tetování, a to zejména v obličejí kolem očí. Není divu, že tolik vzdálené kultury, obě s minimem tolerance k odlišnému, nedokáží žít v jedné zemi v míru.

PŠTROSÍ ÚTOK

„Hele, pštrosi! Celá horda!“ vyhrkne najednou Míša a ukazuje směrem, odkud se na nás rítí asi dvacítká pštrosů. Máme co dělat, abychom jim uskočili z cesty. Evidentně kvůli nám nehodlali měnit směr. Za pár sekund ale uskakujeme znovu. Pštrosi totiž neutíkali jen tak zůhdarna. V terénním džípu s velkým kulometem na korbě je nahání parta zjevně zfetovaných vojáků. Hlasitý smích přerušovaný ohlušujícími výstřely z kulometu provázejí tuto nevědní podívanou. Dva vojáci si nás sice všimli, ale střelení do pštrosů je určitě větší zábava než šikana dvou bělochů, takže ani nezpomalili a zmizeli v oblaku prachu mezi suchými keři. Zjistili jsme, že zdánlivá pustina kolem nás je nečekaně živá. Občas proběhne pštros, občas proletí kulka.

Pokračování v dalším díle.

Foto: Ondřej Havelka, Wolfgang Birkle, Sergei_Fish13-Adobe stock

Vyhlaslé SOPKY

Pískovcová skalní města i krasová území, o kterých jsme si povídali v minulých číslech, jsou nesmírně zajímavá místa. Vytvořila se v usazených horninách – především v pískovcích a vápencích. V naší krajině ovšem existují ještě větší geologické lahůdky – vyhaslé sopky. A že jich tu máme...

Za nejmladšími sopkami se musíme vypravit do západních Čech. Dozvuky sopečné činnosti tady můžeme pozorovat dodnes. Jedná se např. o prameny minerálních vod, kolem nichž vznikla ta nejznámější česká lázeňská města (Karlovy Vary, Františkovy Lázně atd.). Ale kde jsou ty kopce, které dříve soptily? Jen pár km jižně od Františkových Lázní stojí nenápadný vrch – Komorní hůrka. A právě ta je podle geologů nejmladší vyhaslou sopkou na našem území. Soptila prý před necelými 500 000 lety. Podobného stáří je i nedaleká Železná hůrka. Najdeme ji poblíž rakouských hranic, asi 10 kilometrů jihovýchodně od Chebu. Naše vyhaslé sopky se však nenacházejí pouze

v západních Čechách. Hned několik jich najdeme na severu Čech.

Zmínit můžeme „horu drahokamů“ – Kozákov, který prý soptil dokonce dvakrát. V prvohorách a pak i v třetihorách. Sopkou byly v minulosti i Trosky – symbol Českého ráje. Pár starých vulkánů bychom našli i ve Slezsku. Za všechny zmiňme Velký Roudný v Nížkém Jeseníku, jednu z nejlépe zachovalých sopek na našem území. V minulosti prý láva vytékala i z nedalekého Uhlířského vrchu.

Ve výčtu našich starých sopek bychom mohli samozřejmě pokračovat. Nutné je ještě poznamenat, že uvedené místa v dnešní době již příliš sopky nepřipomínají. Spíše se jedná o jejich zbytky. I tak jsou však tyto lokality nesmírně zajímavé. Nejen pro geologa, ale i pro „obyčejného“ turistu. A pokud byste chtěli zjistit, jak některé sopky mohly vypadat

v době své činnosti, koukněte na web: <http://www.geology.cz/svet-geologie/filmy/animace-prirodni-utvary>.

Eskymák vyhrál v soutěži auto. Po roce se ho ptají, jak je s ním spokojený.

„Je to výborné. V kabině je teploučko, světla svítí daleko, sedadla jsou pohodlná. Jenom tažní psi se brzy unaví.“

Nezbedův humor 4

Foto: NASA; Zdenek Fiedler - wikipedia.org

VE SMÍRNÝ SOUSED

ZIMNÍ OBDOBÍ NÁM PŘINÁŠÍ JEDINEČNOU MOŽNOST POZOROVAT NOČNÍ OBLOHU, TMA NASTÁVÁ BRZY A SVÍTÁ POZDĚJI. MŮŽEME TEDY POZOROVAT NOČNÍ NEBE DELŠÍ DOBU A V MNOHEM VYŠŠÍ KVALITĚ. V DNEŠNÍM DÍLE BYCHOM OPUSTILI ZKOUMÁNÍ VZDÁLENÝCH OBJEKTŮ (HVĚZD A SOUHVEZDÍ) A PODÍVÁME SE NA NAŠEHO NEJBLIŽŠÍHO KOSMICKÉHO PRŮVODCE – MĚSÍC.

Tento náš vesmírný soused nás provází již několik miliard let. O tom, jak vznikl, se s jistotou ještě neví. Jedna teorie říká, že vznikl zároveň se Zemí v době formování naší sluneční soustavy. Jiná teorie hovoří o srážce v raných stádiích vývoje Země s jiným tělesem a geneze Měsíce z vyvrženého materiálu po tomto tzv. impaktu.

Pro nás je to spíš jedinečný cíl pozorování, neboť na to stačí pouhé oko, případně malý dalekohled nebo triedr a již jsou vidět úžasné detaily. Vidíme zde velké světlé a tmavé plochy. Těm tmavým naši předci začali říkat moře (lat. mare), o světlých si mysleli, že to jsou pevniny podobné jako je to na Zemi. Nyní víme, že na Měsíci voda není, ale označení zůstala. V dalekohledech pak můžeme vidět, jak je tento náš satelit pokryt řadou kráterů, tedy míst dopadu různých velkých těles dopadajících z vesmíru. Odhaduje se, že jen na přivrácené straně jich je přes 300 000 větších než kilometr (na odvrácené straně je jich ještě více). Mají názvy po známých osobnostech, např. Archimedes, Pythagoras, Tycho nebo Copernicus. Jeden se jmenuje Hagecius podle Čecha Tadeáše Háj-

ka z Hájku (jeho latinské jméno). Věděli jste, že 35 kráterů je pojmenováno po jezuitě, např. po Christianu Mayerovi (*1719 v Modřicích u Brna)? V dnešní době je velice populární kresba kráterů buď přímo při pozorování, nebo z fotografie. A to zvláště na okraji světla a stínu při fázi C nebo D. Krásně vyniká struktura a stíny jednotlivých kráterů.

V pondělí 21. ledna nás čeká úplné zatmění Měsíce, stačí si jen přivstat a doufat v jasné počasí. Začátek je v 04.41 a maximum bude v 05.12. Tak neleňte a vstávejte! O tom, jak tento jev vzniká, jsme si již psali. Měsíc bude nádherně rudý.

Jistě jste slyšeli přísloví, že ve dvou se to lépe táhne. Platí to i o spojení Země – Měsíc. Jeho gravitace má na Zemi stabilizující vliv. Například kdyby nebylo Měsíce, zemská osa by se pohybovala nepravidelně, a to by mělo neblahý vliv na pozemské klima a velmi by to ztížilo dobré podmínky pro život. Náhoda? Na náhody nevěříme, vždyť přece: Bůh udělal dvě velká světla: světlo větší, aby vládlo dni, a světlo menší, aby vládlo noci a hvězdy (Gn 1, 16).

Bibliografie
Aktuální dokument neobsahuje žádné prameny
kol. autorů, Velký ilustrovaný atlas vesmíru, Svojtka & Co., Praha, 2010, s. 24-30
J. Kleczek, Velká encyklopedie vesmíru, Academia, Praha, 2004, s. 270-273, 570-571
P. Zahradníček, Dějiny, je možná neznámé, A.M.I.M.S., Vranov n. D., 2016, s. 87

časopis Astropis, Společnost Astropis, Praha, ročník XXV, číslo 113 (3/2018), s. 26-27
časopis Astropis, Společnost Astropis, Praha, ročník XXV, číslo 112 (2/2018), s. 32-33
časopis Astropis, Společnost Astropis, Praha, ročník XXV, číslo 111 (1/2018), s. 26-27
citace Bible dle současného liturgického překladu